

Skolemiljøtiltak – samarbeid mellom hjem og skole

Sist endret: 29.01.2019

 [Last ned som PDF](#)

 [Skriv ut](#)

Viktige hensyn

Skolen som profesjonell part i samarbeidet

Samarbeidet er et gjensidig ansvar, men det er skolen som skal ta initiativ til og legge til rette for samarbeidet. Det kommer hvert år nye foreldre inn i skolen, og de bør møte en skole med gode samarbeidsrutiner i skolemiljø saker.

Alle foreldre er som hovedregel en ressurs for barna sine, og det er viktig at skolen anerkjenner foreldrene som det. Samtalen mellom hjem og skole kan i noen tilfeller preges av maktubalanse og asymmetri. Mange foreldre opplever at de er underlegne i møtet med skolen. Skolen, som den profesjonelle part, må være bevisst på dette og forsøke å utjevne maktubalansen.

Det kan imidlertid også være lærere som føler seg underlegne i møtet med foreldre. Noen lærere kan grue seg til samtaler, særlig dersom de tror det kommer til å bli konfliktfylt og vanskelig. Skoleledere bør støtte lærere i vanskelige situasjoner.

[Les mer om hjem-skole-samarbeid.](#)

Hvordan takle sterke emosjoner

Også når foreldre er opprørte eller kritiske til skolen, er det skolens ansvar å legge til rette for et godt foreldresamarbeid. Da kreves stor profesjonalitet fra skolens personale og dette kan være krevende både emosjonelt og tidsmessig. Skolen bør ha god kunnskap og oversikt over saken foreldrene er opprørt over. Dere bør diskutere om det skal være flere lærere tilstede i samtalen, eventuelt om noen fra skoleledelsen også bør delta. Dersom et møte blir preget av sterke emosjoner, er det viktig at skolen møter foreldrene som en profesjonell part. Det er ikke sikkert at dere kommer til enighet i slike typer møter. Avtal et nytt møte så snart som mulig og gi foreldrene tydelig informasjon om hva som skal skje i mellomtiden.

Det er viktig at foreldrene går ut av møtene med en økt trygghet om at skolen er i stand til å ta vare på deres barn.

Eksempel på strakstiltak for å trygge elever og deres foreldre er å

- styrke inspeksjonen
- organisere alternative tilbud i friminuttene
- ha daglige samtaler med elever
- ha daglig kontakt med foreldrene
- omorganisere grupper
- endre plassering i klasserommet
- ha flere voksne i klassen
- ha morgenmøter der ansatte oppdaterer hverandre og fordeler ansvar

I etterkant bør dere snakke sammen om erfaringer og reflektere over hva som har skjedd i møte med foreldrene.

- Hvordan opplevde jeg møtet?
- Hvordan tror jeg foreldrene opplevde møtet?
- Hva var positivt i samspeillet?
- Hvilke innspill responderte foreldrene mest positivt på?
- Var det noe foreldrene reagerte negativt på?
- Var det noe jeg burde gjort annerledes?

I alvorlige tilfeller har rektor plikt til å varsle skoleeier. I spesielt vanskelige saker kan skolen involvere skoleeier mer direkte i saken. I noen tilfeller må skolen være forsiktige med hva de forteller til foreldre, for eksempel i saker der det er mistanke om at barnet utsettes for vold, overgrep eller annen omsorgssvikt hjemme. [Se skolens opplysningsplikt til barnevernet](#)

Lær mer

Læringsmiljøsenderet har laget en rekke filmer som omhandler foreldresamarbeid generelt og hva man kan

gjøre når man skal gjennomføre vanskelige samtaler.

[Se ressurser til hjem-skole-samarbeid \(Læringsmiljøsentret\)](#)

Refleksjonsspørsmål til bruk i kollegiet

- ◊ Hvordan forholder jeg meg til ulike følelsesuttrykk fra foreldre?
- ◊ Hvordan kan jeg komme i posisjon til å ta opp vanskelige temaer med foreldre?
- ◊ Hvordan kan jeg være støttende og saklige hvis jeg opplever foreldre som urimelige?
- ◊ Kan foreldre oppleve at skolen «skylder» på dem for barnas atferd på skolen? I tilfelle, hvordan kan vi forhindre det?

Tiltak i skolemiljøsaker

Første møte i 9 A-saker

Terskelen for å ta kontakt med skolen bør være lav. Det må være tydelig kommunisert fra skolens side at det er ønskelig at foreldre tar kontakt, så snart de opplever at det er nødvendig. Hvordan skoleledelsen møter foreldrene kan være avgjørende for hvor raskt dere lykkes i å løse saken.

Foreldre til barn som ikke har det trygt og godt trenger å møte ansatte som tar saken på alvor, tar seg tid til å lytte og som ikke er opptatt av å forsvare seg. Skolen som profesjonell part har ansvaret for god dialog og et godt samarbeid.

Når skolen setter inn tiltak skal det lages en aktivitetsplan med tidspunkt for evaluering. I planen må det tydelig fremgå hvem som har ansvaret for gjennomføringen. I det første møtet med foreldrene kan dere da legge inn tiltak for å undersøke og få oversikt over situasjonen. Det kan være hensiktsmessig å bruke aktivitetsplanen som utgangspunkt for møtet. Dere bør skrive et referat som alle parter får tilsendt.

[Se eksempel på mal for aktivitetsplan](#)

Fem råd til det første møtet med foreldre

1. Vær rask

Foreldre eller elever som tar kontakt om at eleven ikke er trygg på skolen trenger rask respons fra skolen. Å bli hørt raskt kan kompensere for at det tar litt tid å undersøke og endre situasjonen.

2. Inviter til møte

Det er viktig å gi foreldrene en opplevelse av at skolen tar saken alvorlig, og det kan være utfordrende å få frem alvor i en e-post. Ofte er det mer hensiktsmessig å møtes eller snakkes på telefonen, gjerne samme dag eller dagen etter slik at foreldre får se at skolen tar saken på alvor. Muntlig kommunikasjon fungerer som regel best når skolen skal trygge foreldre til barn som ikke har det trygt og godt på skolen.

3. Vær åpen og lyttende

Dersom foreldre melder om at eleven ikke har det trygt og godt, så er dette det foreldrene har hørt eller sett. Vær åpen og lyttende.

4. Vurder om ledelsen bør delta i første møte

Dersom ledelsen er med på første møte, viser det til både foreldre og lærere at saken er viktig for skolen. Dere bør vurdere hvor mange fra skolen som bør delta i det første møtet, slik at det ikke blir overveldende for foreldrene.

Ledelsen bør lede møtet for å sikre at foreldrenes stemme blir hørt. Ledelsen bør sørge for at eventuell kritikk blir tatt imot med en holdning om at skolen vil undersøke saken.

5. Avtal nytt møte

Det er sjelden nok med ett møte. Be om nytt møte noen uker frem i tid, og fortell at skolen da skal legge frem det som har kommet frem fra planlagte undersøkelser.

Film om viktigheten av tydelig regi i 9 A-saker

Rektor Erlend Moen snakker i filmen om hvor viktig det er at skolen tar tydelig regi i 9 A-saker. Filmen er hentet fra [nettkurs om barnehage-, skolemiljø og mobbing](#).

[Les mer om samtaler med foreldre](#)

☑ Sikre gode samtaler med foreldre

Vær presis og konkret

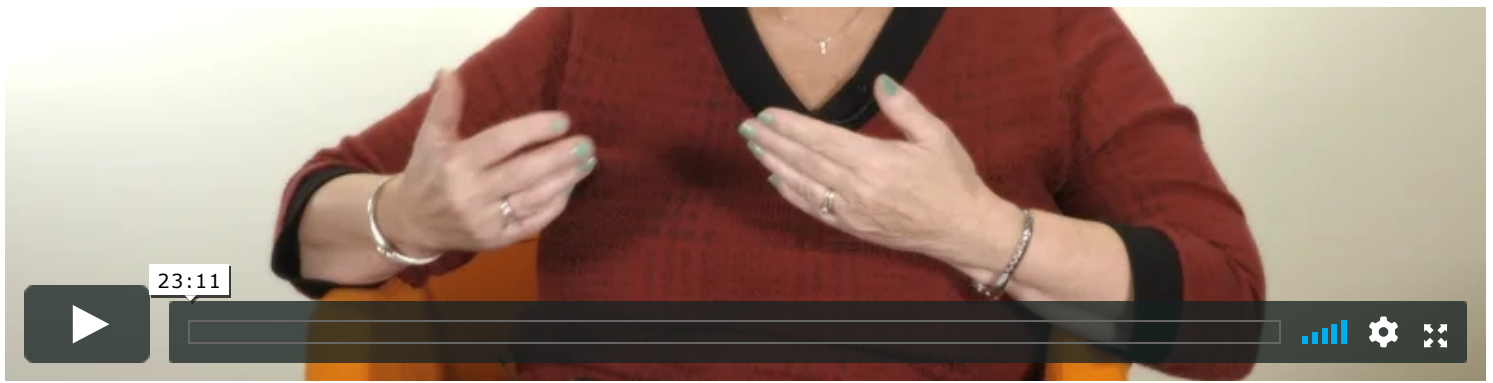
I samtaler med foreldre er det viktig å være presis og konkret. Unngå utydelige formuleringer som «det går bra nå» eller «hun henger litt etter faglig». Vis til konkrete kartlegginger (både faglig og sosialt) og diskuter hva skolen og foreldre kan gjøre for at barnet skal få det trygt og godt. Skolen bør gi informasjon om temaene i samtalen på forhånd slik at foreldrene kan forberede seg.

Vær lydhør

La foreldrene få uttrykke sin mening, og unngå at samtalene blir en enveis-kommunikasjon. I noen tilfeller vil det være uenighet mellom skolen og foreldrene om hva som har skjedd. Foreldrene kan ha et annet syn på saken og kan også ha informasjon som skolen ikke har. Det er viktig at dere er lydhøre overfor foreldrenes perspektiv, og ikke avfeier deres oppfatning. Aksepter foreldrenes opplevelser og vurder deres innspill uten å komme med for raske løsninger.

Ragnhild Onsøien gir her råd til samtaler med foreldre. Dette er hentet fra [nettkurs om barnehage-, skolemiljø og mobbing](#).

Akutte samtaler

Dette kan være samtaler som er nødvendige fordi eleven har vært involvert i uønskede hendelser. I disse samtalene er det viktig å være presis og konkret og presentere opplysninger skolen har på en saklig og mest mulig objektiv måte.

Dersom foreldre kommer med sterke følelsesutbrudd bør dere lytte og la dem få snakke ut. Deretter gjentar dere det skolen vet om saken og hva dere vil gjøre videre. I disse samtalene kan det være til hjelp om skolen har utarbeidet en plan som viser hvordan skolen går frem i en sak. Det viser profesjonalitet og kan bidra til å styrke foreldrenes tro på at det dette er noe skolen tar alvorlig og vet hvordan de skal håndtere.

Samtaler med foreldre til elever som ikke har det trygt og godt

Dersom det er foreldrene som kontakter skolen er det viktig at den de møter tar seg tid til å lytte. Presenter skolens handlingsplan ved slike henvendelser.

Når det er skolen som kontakter foreldrene, må de få god informasjon om hva som har skjedd og hva skolen har tenkt til å gjøre. Dette kan være en vanskelig situasjon for foreldrene, som gjerne blir fortvilet over at barnet ikke har det bra på skolen. Det er viktig at foreldrene ikke opplever å få «skylden» for hendelsene, eller får vite at de har et barn som trenger å lære seg å tåle mer. Vær saklige, omsorgsfulle og støttende.

Foreldrene må holdes fortløpende orientert om utviklingen i saken. Dere bør også ta dem med på diskusjoner om tiltak og oppfølging av deres barn.

Samtaler med foreldre til barn som krenker andre

For mange kan det være vondt å høre at deres barn er involvert i negative handlinger mot andre og de kan reagere med sinne og fortvilelse. Dette må dere være forberedt på, og planlegge hvordan samtalen kan gjennomføres slik at dere får presentert saken samtidig som foreldrene ivaretas og dere unngår konflikt.

Det er viktig at skolen viser til konkrete kartlegginger og observasjoner. Unngå diskusjoner om andre barn, hold fokus på hva dere vet dette barnet har vært involvert i.

Dere må understreke at dette barnet også har rett til et trygt og godt skolemiljø, og at skolen vil hjelpe eleven til å stoppe å krenke andre og komme ut av en negativ rolle i klassemiljøet.

Foreldrene bør involveres i tiltak og oppfølging av eleven så langt det er mulig. Skolen bør ha en tett dialog med foreldrene og gi tilbakemeldinger om utvikling i saken.

Samtaler med foreldrene samlet

I noen tilfeller kan det være hensiktsmessig å samle foreldrene til de som har utført krenkelsene og foreldrene til den som har blitt krenket eller mobbet. Foreldrene må på forhånd ha gitt sitt samtykke til et slikt møte, og det kan også være nødvendig å forberede foreldrene godt på forhånd. Noen i skoleledelsen bør lede møtet. Det må være godt planlagt og bør ikke gjennomføres dersom det er for høyt konfliktnivå mellom partene.

Refleksjonsspørsmål til bruk i kollegiet

- ◊ Behandler vi alle foreldre med respekt?
- ◊ Hvordan forholder vi oss til ulike følelsesutbrudd fra foreldrene?
- ◊ Hva gjør vi om foreldre har en annen oppfatning av situasjonen enn oss?
- ◊ Hvordan kan skolen få til godt samarbeid med foreldre som har en annen oppfatning av situasjonen enn skolen?
- ◊ Hvordan kan vi komme i posisjon til å ta opp vanskelige temaer med foreldre?
- ◊ Noen ganger kan elever ha en type atferd som gjør at de lettere blir utestengt. Noen foreldre sier at «de kan forstå hvorfor de andre ikke vil være sammen med vedkommende». Hvordan forholder vi oss i disse sakene?

Les mer

- [Hjem-skole-samarbeid](#)

Sikre gode foreldremøter

Når en klasse har et utrygt miljø, er det viktig at dere involverer foreldrene. Dette er spesielt viktig når dere skal rehabilitere klassemiljøet etter at en mobbesak er avdekket og stoppet. Det kan da være hensiktsmessig å gjennomføre et foreldremøte for å diskutere problemene i fellesskap. I slike tilfeller kan foreldre ha mange vonde følelser og vanskelige opplevelser, så det er viktig å være godt forberedt og vurdere nøye i hver enkeltsak om et slikt møte er hensiktsmessig.

Noen ganger kan det være vanskelig å motivere foreldre til å komme på foreldremøter. Det kan være spesielt vanskelig for foreldre til barn som viser utagerende atferd eller har problemer på skolen. Det er ekstra viktig at dere jobber med å etablere en god relasjon til disse foreldrene. Dette kan dere for eksempel gjøre ved å sende foreldrene positive, jevnlig tilbakemeldinger om elevene. Dette styrker foreldrenes tro på at skolen er en positiv samarbeidspartner som ønsker det beste for deres barn, og som ikke bare ser barnets utfordringer.

Er dette rett tiltak?

Undersøke, samtale og observere

Undersøke

For å sikre at skolen setter inn egnede tiltak, må dere undersøke og analysere situasjonen nøye.

Observere

Observasjon handler om å se etter noe med en særlig oppmerksomhet. Både systematisk og usystematisk observasjon er viktig.

Samtale

Samtaler er viktige for å få innsikt i elevenes og foreldrenes opplevelse av situasjonen.

[Les mer om å undersøke, samtale og observere](#)

Vurdere elevens beste

[Å høre elevene og gjøre en elevens beste-vurdering](#)

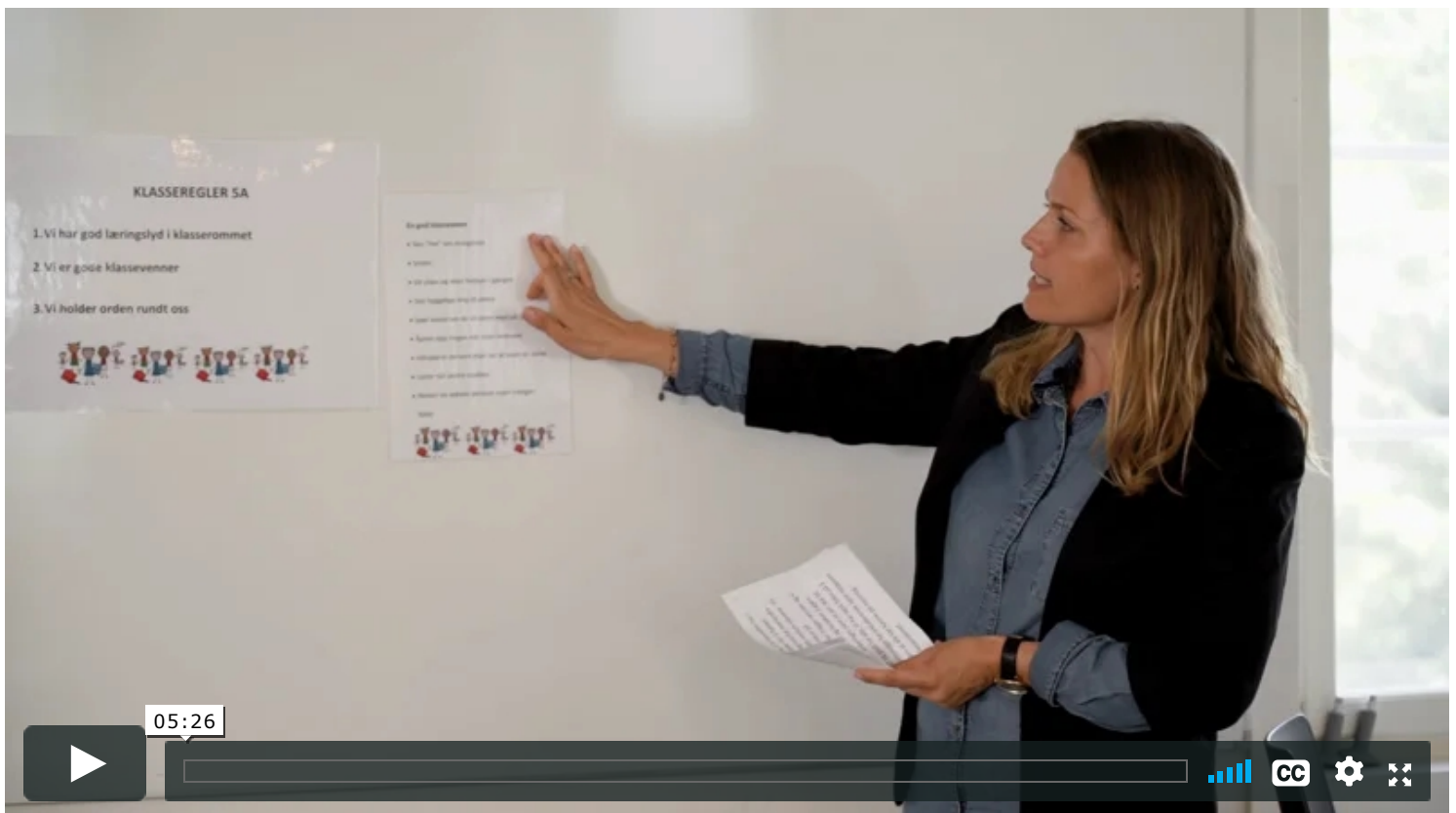
[Ivareta elever med særskilt sårbarhet](#)

Tips til foreldremøter i klasser som opplever krenkelser og mobbing

- Det bør være minst to lærere med på møtet, i noen tilfeller også noen fra skoleledelsen.
- Send ut invitasjon i god tid, slik at alle får forberedt seg godt.
- Klassekontaktene kan være med på planleggingen av møtet dersom det er hensiktsmessig.

- Informer om hva formålet med møtet er. For eksempel "Vi skal diskutere hvordan foreldrene kan bidra til et inkluderende miljø for barna"
- Diskuter på forhånd strategier for å håndtere vanskelige følelser, anklager og påstander som kan komme opp.
- Understrek i invitasjonen at konkrete situasjoner eller enkeltbarn ikke skal diskuteres i plenum, slik at ingen skal sitte og være redde for hva som kommer frem på møtet.
- Snakk med foreldrene til dem som har blitt utsatt for mobbing og til dem som har utsatt andre for mobbing før foreldremøtet. Avklar hvor åpent dere skal snakke om det som har skjedd, og om foreldrene ønsker å si noe selv.
- Forsøk å skape forståelse for at det kan være vanskelig for enkelte å møte opp, slik at dere unngår holdninger som for eksempel "typisk at dem som trenger det mest, ikke kommer".
- Dersom dere vet om foreldre som kvier seg for å komme, kan det være lurt at noen tar spesielt ansvar for å ta kontakt med dem og vise at de er velkomne og at deres bidrag er ønsket.
- Ha en tydelig agenda for møtet og hold dere til denne.
- Presenter en klar strategi for hvordan dere jobber med klassen nå og hold fokus på hva skolen ønsker at foreldrene skal bidra med.
- Opplys om at dere vil invitere til et nytt møte etter en tid for å evaluere situasjonen.
- Sørg for at de som ikke møter opp, får god informasjon fra møtet i etterkant.

Film om hvordan et foreldremøte kan gi læringsmiljøet et løft. Filmen er hentet fra [nettkurs om barnehage-, skolemiljø og mobbing](#).

Forslag til ressurser

Disse filmene egner seg på foreldremøter, gjerne som utgangspunkt for diskusjon.

- [Voksne skaper vennskap – sammen](#)
- [Mobbing i fritidsmiljø](#)

Nettartikler til bruk på foreldremøter

- [Hvordan kan foreldre bidra til å stoppe mobbing \(Læringsmiljøsenderet\)](#)
- [Foreldres bidrag til å redusere mobbing \(Læringsmiljøsenderet\)](#)

Refleksjonsspørsmål til ansatte

- ◊ Hva kan vi gjøre for at alle foreldrene skal føle seg inkludert og velkomne på foreldremøter?
- ◊ Hvordan er foreldremøtene organisert - hvem blir hørt?
- ◊ Har vi noen foreldre som sjelden kommer til skolen? Hva kan vi gjøre annerledes for at de skal komme?
- ◊ Hvordan er informasjonen til hjemmene? Er den lett for alle å forstå?
- ◊ Er det lett for foreldre å ta kontakt hvis de er bekymret for barnet sitt eller lurer på noe?
- ◊ Hvordan opplever du deg selv i møte med foreldre? Gruer du deg til foreldremøter og samtaler? I tilfelle - hva kan det henge sammen med?
- ◊ Hvordan tar vi opp spørsmål om psykososialt miljø på foreldremøter?

Forebyggende tiltak

Utvikle standarder for samarbeidet

Beskrivelse av tiltaket

Noen skoler velger å utvikle standarder for et godt foreldresamarbeid. Med det menes at personalet diskuterer og blir enige om hva som er et godt hjem-skole samarbeid og hva skolen må gjøre for å få det til. Eksempler kan være at kontaktlærerne skal kontakte alle hjem i løpet av de første to ukene etter oppstart av skoleåret eller at de med jevne mellomrom skal sende positive tilbakemeldinger om eleven til foreldrene for å bygge en god relasjon. Standardene bør diskuteres og evalueres minst en gang hvert skoleår. Dere kan også utarbeide standarder for voksenatferd. F.eks: «Alle foreldre møtes med respekt og blir lyttet til» Dette må igjen gjøres konkret, slik at ledelsen og ansatte er enige om hva som kjennetegner en slik standard.

Skolen bør også ha en plan for hva ledelsen og de ansatte skal gjøre i konfliktsituasjoner. Det kan være hensiktsmessig å snakke om og trene på vanskelige situasjoner. Målet er at alle ansatte skal ha en god forståelse av hvordan dere bør gå frem hvis samarbeidet med foreldrene blir utfordrende.

Er dette rett tiltak?

Undersøke, samtale og observere

Undersøke

For å sikre at skolen setter inn egnede tiltak, må dere undersøke og analysere situasjonen nøye.

Observere

Observasjon handler om å se etter noe med en særlig oppmerksomhet. Både systematisk og usystematisk observasjon er viktig.

Samtale

Samtaler er viktige for å få innsikt i elevenes og foreldrenes opplevelse av situasjonen.

[Les mer om å undersøke, samtale og observere](#)

Vurdere elevens beste

[Å høre elevene og gjøre en elevens beste-vurdering](#)

Utvikle en standard - forslag til forarbeid

Del ut en artikkel om foreldresamarbeid i personalet eller be alle se på resultatene fra foreldreundersøkelsen hvis dere har gjennomført denne. Be lærerne om å trekke frem to ting de kunne tenke seg å diskutere mer. Diskuter dette på teamene og be hvert team bli enige om to til tre områder de skal jobbe med. Områdene presenteres deretter i plenum og personalet blir enige om hvilke tema de skal jobbe videre med.

Utvikle en standard - eksempel på fremgangsmåte

Ledelsen eller en annen på skolen innleder. Etter en individuell refleksjon om hva som er dagens praksis, går personalet i grupper og diskuterer forslag til standarder som er koblet til de valgte fokusområdene. Arbeidet presenteres i plenum og man blir enige om felles standarder på noen områder. Standardene bør være konkrete og dere bør sette en dato for når dere skal evaluere dem.

Brukerundersøkelser som grunnlag

Dersom skolen eller kommunen gjennomfører undersøkelser om brukertilfredshet som for eksempel foreldreundersøkelsen, er det viktig å ta hensyn til det som kommer frem der. Slike undersøkelser kan gi skolen nyttig informasjon om hvilke områder som bør forbedres i hjem-skole samarbeidet.

Dere kan diskutere resultatene fra brukerundersøkelser sammen med FAU og på den måten åpne for at foreldre også kan bli involvert i prosessen med å lage standarder for et godt samarbeid. Foreldre og lærere kan ha dette som tema på et foreldremøte enten i de enkelte klassene, eller på tvers av trinn og klasser.

Mulige spørsmål skolen kan diskutere med foreldrene

- Hvordan vil dere beskrive et godt hjem-skole samarbeid?
- Hva er viktig at skolen tar opp som temaer på foreldremøter?
- Hvilke temaer bør lærere ta opp i utviklingssamtaler?
- Hva kan skolen forvente av foreldre?
- Hvordan kan foreldrene bidra til at elevene har et inkluderende læringsmiljø?

Trene på vanskelige samtaler

Det kan være hensiktsmessig å trene på samarbeid og samtaler, slik at man er bedre rustet når de oppstår. En måte å forberede seg på er å ha rollespill i personalet, hvor dere trener på vanskelige samtaler

med foresatte. Ved å gjøre det kan dere bli mer oppmerksom på deres egne følelser og reaksjoner og dermed kunne øve dere på å håndtere en eventuell provokasjon eller sterke følelser hos foreldrene.

Det kan også være nyttig at man i personalet snakker om hvordan foreldre kan oppleve samarbeid med skolen i for eksempel mobbesaker. Kunnskap om hvordan foreldre kan oppleve det, gir skolen bedre muligheter for å tilrettelegge for et godt samarbeid.

Læringsmiljøsentret har laget en rekke filmer som omhandler foreldresamarbeid generelt og hva man kan gjøre når man skal gjennomføre vanskelige samtaler

[Se ressurser til hjem-skole-samarbeid \(Læringsmiljøsentret\)](#)

Referanser

Referanser - hjem-skole-samarbeid

Hvordan takle sterke emosjoner

- Hein, Nina (2014): Andre blikke på forældres positioner i børns mobning København: Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift 1/2014
- Støen, J. & Fandrem, H. (2018): Foreldres rolle i mobbesaker. I: Støen, J, Fandrem, H & Roland E (red): Stemmer i mobbesaker Bergen: Fagbokforlaget

Samtaler med foreldre

- Drugli, M.B. & Onsøyen, R (2010): Vanskelige foreldresamtaler: gode dialoger Oslo: Cappelen akademisk forlag
- Hein, N (2012): Foreldrepositioner i elevmobning. Forskerskolen Graduate School of Arts. Doktorgradsavhandling. Aarhus: Aarhus universitet
- Støen, J.; Fandrem, H. & Roland, E. (red) (2018): Stemmer i mobbesaker. Resultater og erfaringer fra Stigma-prosjektet. Bergen: Fagbokforlaget

Utvikle standarder for samarbeidet

- Drugli, M.B. & Nordahl, T. (2016): Forskningsartikkel: Samarbeidet mellom hjem og skole. Oslo: Udir.no Hentet 08.11.18. fra: <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/hjem-skole-samarbeid/samarbeidet-mellom-hjem-og-skole/>
- Drugli, M.B. & Onsøyen, R (2010): Vanskelige foreldresamtaler: gode dialoger Oslo: Cappelen

akademisk forlag

- Nordahl, T (2015): Hjem og skole. Hvordan etablere et samarbeid til elevenes beste? Oslo: Universitetsforlaget
- Skaalvik, E.M. & Skaalvik, S. (2013): Lærerrollen sett fra lærernes ståsted. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS
- Westergård, E. & Fandrem, H. (2011): Samarbeid mellom hjem og skole Stavanger: Senter for atferdsforskning, Universitetet i Stavanger

Styrke foreldrenes kompetanse

Roland, E. (2014): Mobbingens psykologi Oslo: Universitetsforlaget
